

Тези виступу начальника управління оподаткування фізичних осіб Головного управління ДПС у Чернігівській області Світлани Волкової на засіданні Громадської ради при Головному управлінні ДПС у Чернігівській області 07.12.2023

Правові основи благодійної діяльності в Україні, у тому числі створення, формування та здійснення діяльності благодійних організацій, визначено у Законі України від 5 липня 2012 року № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» (далі – Закон № 5073).

Відповідно до п. 2 частини першої ст. 1 Закону № 5073 благодійна діяльність – це добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених Законом № 5073 цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

При цьому благодійник – це дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права (у тому числі благодійна організація), яка добровільно здійснює один чи декілька видів благодійної діяльності (п. 5 частини першої ст. 1 Закону № 5073).

Відповідно до частини першої ст. 1 Закону України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (далі – Закон № 1706) *внутрішньо переміщеною особою* є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб регулюється розділом IV Кодексу, відповідно до п.п. 163.1.1 п. 163.1 ст. 163 якого об'єктом оподаткування резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Перелік доходів, які не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу визначено ст. 165 Кодексу.

Крім того, звільняються від оподаткування військовим збором доходи, які згідно з розділом IV Кодексу та підрозділом 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу не включаються до загального оподатковуваного доходу фізичних осіб (не підлягають оподаткуванню, оподатковуються за нульовою ставкою), крім доходів, зазначених у п.п. 3 і 4 п. 170.131 ст. 170 Кодексу та п. 14 підрозділу 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу (п.п. 1.7 п. 16<sup>1</sup> підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу).

Ситуація 1. Оподаткування благодійної допомоги, яка надається благодійниками - резидентами

Відповідно до п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків не включається сума (вартість) благодійної допомоги, виплаченої (наданої) благодійниками, у тому числі благодійниками -

фізичними особами, які внесені до Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, в порядку, визначеному Законом № 5073 або у порядку, визначеному Законом № 5073, на користь, зокрема:

фізичних осіб, які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, де проводиться (проводилася) антитерористична операція, та/або вимушено покинули місце проживання у зв'язку з проведенням антитерористичної операції в таких населених пунктах (абзац четвертий п.п. «а» п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу);

фізичних осіб, які мешкали на території Автономної Республіки Крим та вимушено покинули місце проживання у зв'язку з тимчасовою окупацією території України, визначеної Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (абзац п'ятий п.п. «а» п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу);

фізичних осіб, які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, в яких проводяться (проводилися) бойові дії, та/або які вимушено покинули місце проживання у зв'язку з проведенням бойових дій у таких населених пунктах (абзац четвертий п.п. «в» п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу).

Порядок оподаткування благодійної допомоги регламентується п. 170.7 ст. 170 Кодексу, відповідно до п.п. «в» п.п. 170.7.2 п. 170.7 ст. 170 Кодексу не включається до оподатковуваного доходу цільова або нецільова благодійна допомога, що *надається платнику податку, який постраждав внаслідок збройної агресії російської федерації у період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану.*

Благодійна допомога, що надається на зазначені цілі, повинна розподілятися через державний чи місцевий бюджет або через банківські рахунки благодійних організацій, Товариства Червоного Хреста України, внесених до Реєстру неприбуткових організацій та установ.

Порядок підтвердження статусу осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України у період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану, з метою не включення до оподатковуваного доходу фізичних осіб – платників податку доходів, отриманих у вигляді цільової або нецільової благодійної допомоги, визначається Кабінетом Міністрів України.

Тимчасово, починаючи з дати введення в Україні воєнного стану до його припинення або скасування положення п.п. «в» п.п. 170.7.2 п. 170.7 ст. 170 Кодексу застосовуються з урахуванням такої особливості: до прийняття Кабінетом Міністрів України порядку підтвердження статусу осіб, які постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України у період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану, з метою не включення до оподатковуваного доходу фізичних осіб – платників податку доходів, отриманих у вигляді цільової або нецільової благодійної допомоги, статус таких осіб визначається самостійно надавачами цільової або нецільової благодійної допомоги (п. 26 підрозділу 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу).

Крім того, п.п. 170.7.8 п. 170.7 ст. 170 Кодексу визначено, що не включається до оподатковуваного доходу благодійна допомога, що надається згідно з п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу:

а) у будь-якій сумі (вартості), що надається, зокрема:

платникам податку, визначеним, абзацами третім - п'ятим підпункту «а», абзацами третім і четвертим п.п. «в» п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу, як допомога на лікування та медичне обслуговування (обстеження, діагностику), у тому числі – для оплати (компенсації) вартості лікарських засобів, донорських компонентів, виробів медичного призначення, технічних та інших засобів реабілітації, платних послуг з лікування, забезпечення виробами медичного призначення, технічними та іншими засобами реабілітації, послуг медичної реабілітації, санаторно-курортного оздоровлення;

б) у сумі, що сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 500 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 01 січня звітного (податкового) року, – на відновлення втраченого майна, на житлові, соціальні і побутові потреби та на інші потреби згідно з переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України, що виникли у платників податку, визначених п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу. Якщо загальна сума отриманої благодійної допомоги протягом звітного (податкового) року перевищує зазначений граничний розмір, сума перевищення над таким розміром оподатковується за ставкою, встановленою п. 167.1 ст. 167 Кодексу, і платник податку зобов'язаний подати річну податкову декларацію із зазначенням сум благодійної допомоги.

При цьому постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 653 затверджено перелік потреб, сума благодійної допомоги для задоволення яких не включається до оподатковуваного доходу платників податку на доходи фізичних осіб.

Тимчасово, починаючи з дати введення в Україні воєнного стану до його припинення або скасування положення абзацу четвертого п.п. «в» п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу застосовуються з урахуванням такої особливості: до визначення в установленому Кабінетом Міністрів України порядку Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, статус фізичних осіб – платників податку, які отримують благодійну допомогу, виплачену (надану) благодійниками, у тому числі благодійниками – фізичними особами, у порядку, визначеному Законом № 5073, визначається самостійно надавачами благодійної допомоги (п. 25 підрозділу 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу).

Водночас постановою Кабінету Міністрів України від 06 грудня 2022 року № 1364 «Деякі питання формування переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» визначено, що перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затверджується Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій за формою згідно з додатком за погодженням з Міністерством оборони на підставі пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій.

Так, наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 № 309, із змінами, затверджено Перелік територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією.

Враховуючи викладене, якщо дохід у вигляді благодійної допомоги, виплачується (надається) благодійниками, у тому числі благодійниками – фізичними особами, які внесені до Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, в порядку, визначеному Законом № 5073, або у порядку,

визначеному Законом № 5073, на користь фізичних осіб, які зазначені у абзацах четвертому та п'ятому п.п. «а», абзаці четвертому «в» п.п. 165.1.54 п. 165.1 ст. 165 Кодексу, то сума такої допомоги не включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків, за умов дотримання вимог, визначених п.п. 170.7.8 п. 170.7 ст. 170 Кодексу та п. 25 і п. 26 підрозділу 1 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу.

Ситуація 2. Оподаткування благодійної допомоги, яка надається міжнародними благодійними організаціями (їх філіями, представництвами)

Відповідно до п.п. 165.1.56 п. 165.1 ст. 165 Кодексу до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків не включається сума (вартість) благодійної допомоги, яка виплачена (надана) міжнародними благодійними організаціями (їх філіями, представництвами), перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, на користь:

фізичних осіб, які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, де проводиться (проводилася) антитерористична операція (за винятком територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження), та/або вимушено покинули місце проживання у зв'язку з проведенням антитерористичної операції в таких населених пунктах та взяті у встановленому законодавством порядку на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад;

фізичних осіб, які мешкали на території Автономної Республіки Крим та вимушено покинули місце проживання у зв'язку з тимчасовою окупацією території України, визначеної Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», та взяті у встановленому законодавством порядку на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад;

фізичних осіб, які мешкають (мешкали) у населених пунктах, на території яких проводяться (проводилися) бойові дії під час дії воєнного, надзвичайного стану, та/або вимушено покинули місце проживання (тимчасово переміщені особи), у зв'язку з форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) у тому числі у зв'язку із введенням воєнного, надзвичайного стану, підтвердженими у встановленому законом порядку.

Постановою Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2015 року № 397 «Деякі питання діяльності міжнародних благодійних організацій, їх філій та представництв», із змінами, установлено, що міжнародні благодійні організації, їх філії та представництва, які надають благодійну допомогу фізичним особам, переліченим у п.п. 165.1.56 п. 165.1 ст. 165 Кодексу, зазначаються у Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги.

Ведення Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги забезпечує Міністерство соціальної політики України відповідно до Положення про Міністерство соціальної політики України, затвердженого постановою Кабінетом Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423, зі змінами.

Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги є загальнодоступним на офіційному вебпорталі Міністерства соціальної політики України (<https://www.msp.gov.ua>) за

посиланням: Головна/Нормативна база/Нормативні акти/Гуманітарна допомога/Інші/Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги.

Враховуючи викладене, якщо дохід у вигляді благодійної допомоги, виплачується (надається) міжнародними благодійними організаціями (їх філіями, представництвами), перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, на користь фізичних осіб, які зазначені у п.п. 165.1.56 п. 165.1 ст. 165 Кодексу, то сума такої допомоги не включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податків.